Каудыров Т.Е.
з.ғ.д., профессор

Дәріс тезистері

ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ МЕНШІКТІҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ ҚОРҒАЛУЫ

2013 Ж.
АСТАНА

ДӘРІС 1

ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ МЕНШІК ТҮСІНІГІ

•

КОНТАКТЫ

- САЙТ КАФЕДРЫ ГРАЖДАНСКОГО ПРАВА КАЗГЮУ:

  CIVILIAN.CLAN.SU

- КАУДЫРОВ ТОЛЕШ ЕРДЕНОВИЧ

  TOLESH68@GMAIL.COM

ИМ ДЕГЕНІМІЗ НЕ (IP)?

ИМ (IP)

Өнеркәсіптік меншік

- Өнертабыс
- Пайдалы модель
- Өнеркәсіптік үлгілер
- Селекциялық жетістіктер

Дараландыру құралдары:

- Тауар белгілері, қызмет көрсету белгілері
- Тауар шығарылатын жердің атауы
- Фирмалық атаулар
- заң актілерінде көзделген реттерде басқа да дараландыру құралдары

Авторлық және сабақтас құқықтар

- әдеби және көркем туындылары
- ЭЕМ-ге арналған бағдарламалар
- Сценарийлік туындылар
- Архитектуралық туындылар
- Фотосурет туындылары
- Туынды шығармалар (аудармалар, рефераттар мен шолулар) және заң актілерінде көзделген т.б.

Интеллектуалдық меншік түсінігі және интеллектуалдық меншік құқығы

Интеллектуалдық меншік құқығы –интеллектуалдық қызмет нәтижесіне және оған теңестірілген дараландыру құралдарына (яғни **интеллектуа́лдық меншікке** (ағылшынша *Intellectual property*) тұлға немесе тұлғалар (авторлар немесе басқа да құқық иеленушілер) ие болатын құқықтардың жиынтығы.

Интеллектуалдық меншік құқығы азаматтық құқықтың бір саласы ретінде

- Авторлық құқық
- Сабақтас құқық
- Патенттік құқық
- Азаматтық айналымға қатысушыларды, тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді дараландыру құралдарына құқық
- Интеллектуалдық меншіктің бейдәстүрлі объектілеріне құқық

ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ МЕНШІК ҚҰҚЫҒЫНЫҢ ТҮРЛЕРІ

- **ИМ ОБЪЕКТІСІ ҚҰРЫЛҒАН КЕЗДЕ ПАЙДА БОЛАТЫН (ТУЫНДЫЛАР, ОРЫНДАУЛАР)**
- **УӘКІЛЕТТІ ОРГАННЫҢ ТІРКЕУІН ТАЛАП ЕТЕТІН (ӨНЕРТАБЫСТАР, СЕЛЕКЦИЯЛЫҚ ЖЕТІСТІКТЕР, ТАУАР БЕЛГІЛЕРІ)**
- **АРАЛАС ТӘСІЛМЕН ПАЙДА БОЛАТЫН (ИМС ТОПОЛОГИЯЛАРЫ)**

ИМ объектілері

Танылмайтын (мемлекетпен қорғалмайтын) ИМ объектілері

Айрықша құқық (мүліктік) және жеке мүліктік емес құқықтар тәртібі тарамайды

Ресми құжаттар (заңдар, сот шешімдері, басқа да әкімшілік және соттық тәртіптегі заңшығарушылық мәтіндері), сондай-ақ арнайы аудармалар; мем. символдар және таңбалар (ту, елтаңба, ақша таңбалары т.б.);

- халық шығармашылығы туындылары;
- ашылулар, ғылыми теориялар және математикалық әдістер;
- ақпараттық сипаттағы оқиғалар мен фактілерді хабарлау.

Танылатын (мемлекетпен қорғалатын) ИМ объектілері

Жеке мүліктік емес және айрықша (мүліктік) құқықтар тәртібі

Интеллектуалдық шығармашылық қызмет нәтижелері

Айрықша (мүліктік) құқықтар тәртібі

Азаматтық айналымға қатысушыларды, тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді дараландыру құралдары

Жеке мүліктік емес құқықтар тәртібі

- **Интеллектуалдық шығармашылық қызмет нәтижелері (айрықша құқықтар мерзімі аяқталып, қоғамның игілігіне айналғандар)**

АЙРЫҚША ҚҰҚЫҚТЫҢ ҚҰРАМЫ

- **Мүліктік сипаты**
- **Аумақ бойынша әрекет етуі**
- **Уақытша сипаты**
- **Пайда болуының ерекше тәртібі**
- **Өзіне тән (спецификалық) қорғау құралдарының болуы**

ИМ ҚҰҚЫҒЫ ИНСТИТУТТАРЫ

- Авторлық құқық
- Сабақтас құқық
- Патенттік құқық
- Дараландыру құралдарына құқық

ЖЕКЕ МҮЛІКТІК ЕМЕС ҚҰҚЫҚТАР

ТЕК ҚАНА ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТ НӘТИЖЕЛЕРІНЕ ТӘН БОЛАДЫ

- **АУЫСПАЙДЫ, ИЕЛІКТЕН ШЫҒАРЫЛМАЙДЫ**
- **МҰРАГЕРЛІК АРҚЫЛЫ АУЫСПАЙДЫ**
- **МЕРЗІМСІЗ ӘРЕКЕТ ЕТУ СИПАТЫНДА БОЛАДЫ**
- **МҰРАГЕРЛІКТІҢ ЕРЕКШЕ ТӘРТІБІ**

Интеллектуалдық меншік объектілеріне айрықша құқықтар
(ҚР АК 964 бабы)

- **интеллектуалдық меншік объектісін оның иесінің өз қалауы бойынша кез келген әдіспен пайдалануға мүліктік құқығы**
- **айрықша құқық объектісін басқа тұлғалардың пайдалануына тек құқық иесінің келісімімен жол берілуі**.

Интеллектуалдық меншік функциялары

ИМ, БҰЛ:

- **ҚҰҚЫҚТАР (материалдық емес объект):**

а) айрықша сипатта болады (нақты тұлғаға тиесілі болады)

б) уақытпен шектелген

в) әрекет ету аумағы шектелген

- **МҮЛІКТЕР (<u>материалдық емес активтер</u>):**

а) бағалауға жатады

б) балансқа қойылады

в) амортизацияланады

г) мәміленің пәні бола алады

д) ЖШС, АҚ жарғылық капиталының салымы бола алады

Авторлық құқықтар мен сабақтас құқық объектілері

- **Туындылар (ауызша, жазбаша, музыка, балет, пантомима, сөйлеу, уағыздар)**

- **Орындаулар (әннің, бидің, музыканың орындаулары; фонограммалар, эфирлік және кабельдік хабарлар)**

Патенттік құқық объектілері:

- **Өнертабыс (қоғам қызметінің кез келген саласындағы)**
- **Пайдалы модель**
- **Өнеркәсіптік үлгі**

Селекциялық жетістіктер

- **Өсімдік шаруашылығындағы шығармашылық селекциялық жұмыс нәтижесі, өсімдіктің жаңа сорты**

- **Мал шаруашылығындағы шығармашылық қызметтің нәтижесі, жануардың жаңа тұқымы**

Дараландыру құралдары

- **Фирмалық атаулар**
- **Тауар белгілері, қызмет көрсету белгілері**
- **Тауар шығарылатын жердің атауы**

ФИРМАЛЫҚ АТАУ:

- бұл коммерциялық болып табылатын заңды тұлғаның атауы
- жеке дара тіркелмейді
- заңды тұлға тіркелген сәттен бастап оған тиесілі болады
- иеліктен шығарылмайды
- басқа тұлғаның пайдалануына беруге болады
- кәсіпорынның гудвилына кіреді
- тіркемей тұрып, фирмалық атауды тауар белгілерінің базасы бойынша тексеріп шыққан дұрыс

Тауар белгісі

- **Әр түрлі өндірушілердің тауарлары мен қызметтерін ерекшелеу үшін қызмет ететін сөздік, бейнелік немесе басқа да белгілер**

  (сөздік, бейнелік немесе аралас; гудвилдің бөлігі, материалдық емес актив)

Тауар шығарылатын жердің атауы

- **Айрықша қасиет ерекшелігімен немесе негізінен геграфиялық объектіге тән табиғи немесе өзге де факторлармен не табиғи жағдайлардың және сол факторлардың ұштасуымен айқындалатын тауарды белгілеу үшін пайдаланылатын жер атауы** (Сары-Ағаш минералды суы; Боржоми; Шампанское виносы; Дамасск болаты; Оренбург орамалы)